

Een vertekend beeld van homostudies

Rob Tielman

'Tielman ontloopt de discussie' schrijft themaredacteur Gert Hekma in het Homostudies-nummer van de *Sociologische Gids* 5-6 (1985): 368.

Het is een loffelijk initiatief geweest van de SG-redactie om een Homostudies-nummer te publiceren. Wie echter denkt dat dit nummer een representatief beeld geeft van wat er werkelijk gaande is in Nederland op homostudies-gebied komt bedrogen uit, omdat het een vanuit 'Amsterdams' perspectief vertekend beeld van de werkelijkheid geeft. Als voorzitter van de Interfacultaire Werkgroep Homostudies van de Rijksuniversiteit Utrecht voel ik mij daarom geroepen om de feitelijke onjuistheden die 'Utrecht' betreffen recht te zetten.

De omschrijving van de Utrechtse homostudies-activiteiten (345-346) is onjuist. Zoals in het aangehaalde Meerjarenplan 1985-1990 te lezen staat, gaat de werkgroep uit van een interdisciplinaire en een emancipatorische benadering. Geconstateerd wordt 'dat in maatschappelijke processen en interpersoonlijke relaties vaak een onrechtvaardig onderscheid wordt gemaakt op grond van geslacht, seksuele voorkeur en burgerlijke staat van personen, en dat dit mensen beperkt in hun mogelijkheden zelf zin en vorm te geven aan hun bestaan'.

De werkgroep stelt zich ten doel strategieën te helpen ontwikkelen waarmee discriminatie kan worden tegengegaan en aan te geven hoe op emancipatie gerichte processen en relaties mogelijk gemaakt kunnen worden.

Het onderzoeksprogramma omvat de bestudering van de *sociale geschiedenis* van homoseksualiteit (zowel vanuit de emancipatiebeweging als vanuit de leefwereld van homoseksuelen), de socialisatie van homoseksualiteit (in opvoeding, onderwijs, relaties en media), het inventariseren van *discriminatie* en van de mogelijkheden daarin verandering te brengen, de rol van *gezondheidszorg en hulpverlening* bij de emancipatie van homoseksualiteit, en de betekenis van *literatuur* bij de identiteitsontwikkeling van homoseksuelen. Aan dit onderzoeksprogramma wordt gezamenlijk gewerkt door vrouwen en mannen om te voorkomen dat homostudies uitsluitend een mannenaangelegenheid wordt c.q. blijft.

De indruk wordt gewekt dat Utrecht en Amsterdam ongeveer vergelijkbare posities innemen aan hun respectievelijke universiteiten (330; 345-346). Dit is onjuist. Utrecht heeft sinds 1981 een formele 'WUB' status, Amsterdam niet. Per 1 januari 1985 omvatte 'Utrecht' 13 stafleden (7,5 formatieplaatsen) die officieel 'geoormerkt zijn' voor homostudies-onderwijs en -onderzoek, terwijl het in Amsterdam om twee stafleden (1 formatieplaats) gaat. Per 1 september 1985 had 'Utrecht' f 900.000,- aan derde-geldstroom onderzoekopdrachten ontvangen en 'Amsterdam' f 10.000,-. Per 1 januari 1986 zijn er aan homostudies boeken met ISBN-registratie in Utrecht zes (in totaal 770 pagina's) en in Amsterdam één (met 180 pagina's) verschenen. Men zoekt in het artikel overigens vergeefs naar deze Utrechtse Homostudies-reeks-uitgaven die toch gewoon in de boekhandel te koop zijn. Ook zoekt men in dat overzicht vergeefs naar de toch ook in sociologisch opzicht zeer relevante publikaties van mijn Utrechtse collega's Schuyf, Koenders, Hillege, Sandfort, Van Ginho-

ven en Hoogma. Deze feiten mogen niet onvermeld blijven als wél gesteld wordt: 'Wie op Tielmans kompas vaart lijdt geheid schipbreuk' (442): en dat wordt dan gezegd door iemand die al jaren tevergeefs tracht homostudies-activiteiten aan de VU tot ontwikkeling te brengen!

Opmerkingen over het ontbreken van onderzoek naar 'homoseksuele groepsvorming', naar 'spreiding, verdeling en samenstelling van de homoseksuele populatie in Nederland', en naar 'preventie-evaluatie' (346-347) maken maar al te zeer duidelijk dat de Utrechtse publikaties weliswaar in geheel Nederland in de boekhandel verkrijgbaar zijn, maar niet in 'Amsterdam' worden gelezen. En als er dan wat gelezen wordt gebeurt dat zo selectief, dat een zeer vertekend beeld ontstaat. Wie mijn dissertatie gelezen heeft, weet dat het geen 'zuiverste voorbeeld van aanpassingsstrategie' is (339) omdat ik een duidelijk onderscheid tussen assimilatie en integratie maak. De door mij beschreven succesvol gebleken sleutelfigurenstrategie van het COC is niet het stimuleren van 'afhankelijkheid van publieke vaders en moeders' (341) maar het door effectieve contacten bevorderen van structurele kaders waarbinnen de emancipatiebeweging zich kan ontplooiën. Hekma mag dan bij geruchte ooit eens iets uit mijn tientallen lezingen opgevangen hebben (368), maar uit mijn dissertatie blijkt nergens dat ik homoseksualiteit als een 'klinische entiteit' zou opvatten. Het tegendeel is dan ook het geval. Maar niet alleen roddel en achterklap zijn tot de SG-kolommen doorgedrongen, ook regelrechte kwaadsprekerij (442) als zou de voorzitter van het Humanistisch Verbond niet eens het verschil weten tussen vroegere en hedendaagse vormen van humanisme en als zou mijn dissertatie vol staan met fouten. De enkele kleine foutjes waarop ik na het verschijnen van de eerste druk ben gewezen, zijn in de tweede druk verbeterd.

Wie in bijna vier jaar niet eens de moeite heeft genomen om mij op enkele eventuele onvolkomenheden te wijzen en nu alleen maar kreten slaakt zonder ze te staven, kan zelfs niet meer door de afdeling Verlichting van de Bijenkorf (442) aan een helder zicht op de feiten geholpen worden.

Reactie

Peter Geschiere en Gert Hekma

Een buitenstaander kan zich verbazen dat het nog jonge wereldje van Nederlandse homostudies nu al geteisterd wordt door zulke hevige twisten als tussen 'Utrecht' en 'Amsterdam'. Het is te hopen dat dergelijke twisten ook op dit terrein een stimulans voor verdere creativiteit zullen blijken; vergelijkingen van het aantal gepubliceerde pagina's of van de beschikbare financiële middelen lijken niet direct een bijdrage daartoe.

Tielmans reactie spreekt ons inziens voor zichzelf, in alle opzichten. Hoogstens is het misschien nuttig zijn kritiek wat te ontrafelen. Doordat hij passages uit zeer verschillende verbanden door elkaar klutst, ontstaat het beeld van één grote samenzwering tegen zijn werk. Dat lijkt toch wel wat overdreven. Zijn commentaar wordt misschien duidelijker als we in het oog houden dat het om drie verschillende kwesties gaat. Hekma probeerde op p. 368 van het themanummer, in een noot, met behulp van een aantal citaten aan te tonen dat Tielman aarzelt tussen een visie op homoseksualiteit als 'aangeleerd' of 'aangeboren' ('klinisch' in Hekma's termen). In de volgende alinea's richt Tielman zich tegen Duyves' overzicht van twintig jaar Nederlandse homostudies, waarin 'Utrecht' onrecht zou worden